

ALESSANDRO FLAVIO DUMITRAȘCU (alessandroditrascu@yahoo.com)

Despre originea tranzitului de vin cretan prin Moldova în secolul al XVI-lea / L'origine du transit du vin crétois à travers la Moldavie au XVIe siècle / On the Origin of Cretan Wine Transit Through Moldavia in the Sixteenth Century

<https://www.doi.org/10.62616/SMIM.2025.12>

The full text is available on CEEOL / Textul integral al studiului poate fi accesat prin CEEOL: <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=1402691>

This study examines the origins and development of the Cretan wine trade through Moldavia to Poland in the sixteenth century—a significant economic phenomenon that connected the Mediterranean world with Central and Eastern Europe. According to Venetian and Polish sources, between 1570 and 1590, approximately 1,000 tons of Cretan wine were transported annually to Poland, with an estimated commercial value of 200,000 florins. The trade route ran from Crete to Constantinople, Chilia, Moldavia, and finally Lviv, emerging as a result of Venetian merchants losing their traditional markets in England and Flanders. Archival documents from the Venetian State Archives, especially those in the *Bailo a Costantinopoli* and *Notai di Candia* collections, confirm the involvement of Cretan merchants in the wine and leather trade at Chilia as early as the 1530s–1540s. Among the merchants mentioned are Cristodulo Malachi, Manoli Caliath, and other Greek traders involved in the transport and sale of Malvasia and Muscat wines. The notarial acts recorded (1532, 1541, 1565, 1568) demonstrate a well-organised trade network, though initially on a modest scale. The research supports Marian Małowist's hypothesis that commercial relations between the Ottoman Empire, Moldavia, and Poland were re-established around 1530 after a period of military conflicts. In conclusion, the study argues that the origins of Cretan wine transit through Moldavia should be dated to the first half of the sixteenth century, rather than after 1560, marking an important stage in Moldavia's integration into the major commercial circuits of the early modern world.

Keywords: trade; Cretan wine; Venetian merchants; Black Sea; Moldavia; Poland.

Studiul analizează originile și evoluția tranzitului de vin cretan prin Moldova spre Polonia în secolul al XVI-lea, fenomen economic de mare amploare care a legat spațiul mediteraneean de Europa Central-Răsăriteană. Potrivit izvoarelor venețiene și poloneze, în perioada 1570–1590 se transportau anual aproximativ 1 000 de tone de vin din Creta către Polonia, cu o valoare comercială estimată la 200 000 de florini. Tranzitul urma ruta Creta – Constantinopol – Chilia – Moldova – Lvov, fiind o consecință a pierderii de către negustorii venețieni a piețelor din Anglia și Flandra. Documentele din arhivele de stat venețiene, în special fondurile *Bailo a Costantinopoli* și *Notai di Candia*, atestă implicarea negustorilor cretani în comerțul de vin și piei la Chilia încă din anii 1530–1540. Printre cei menționați se numără Cristodulo Malachi, Manoli Caliath și alți comercianți greci angajați în transportul și vânzarea vinului, în special al sortimentelor de Malvasia și muscat. Actele notariale descoperite (1532, 1541, 1565, 1568) confirmă existența unei rețele comerciale bine organizate, deși inițial la scară redusă. Cercetarea susține ipoteza lui Marian Małowist conform căreia relațiile comerciale dintre Imperiul Otoman, Moldova și Polonia s-au reluat în jurul anului 1530, după conflictele

militare anterioare. În concluzie, autorul argumentează că începuturile tranzitului de vin cretan prin Moldova trebuie plasate în prima jumătate a secolului al XVI-lea, nu abia după 1560, marcând astfel un moment esențial în integrarea Moldovei în marile circuite comerciale ale vremii.

Cuvinte cheie: comerț; vin cretan; negustori venețieni; Marea Neagră; Moldova; Polonia.